

فساد د فساد لپاره لاره پرانیږي!

اداری فساد د افغاني ټولني په منځ کي ورځ په ورځ پیاوړي کیږي او ټولې اداري اوس په دغه کرغیږنه بلا اخته دی. تر ټولو عجبه خولا داده چه دولتي چارواکي او په سر کي دافغانستان اولسمشر د فساد ناري وهی چه باید دغه ناوړه پدیده ژر تر ژره ورکه شي. داداری فساد اداره هم دا وایی، قاضیان او څارنوالان هم ورته ناری وهی، والی، وزیر، وکیلان او مونږتاسي هم دا وایو چه فساد، رشوت او درغلي باید ډیر ژور ورکه شي.

اوس هم په افغانستان کي په فساد ککړ اړونده چارواکي تر ټولو مخکي په محلی رسنیو تلویزیون او راډیوگانو کي همدغه ناری وهی چه د فساد مبارزه باید جدی بڼه غوره کړي.

(وایی یوه ماهر سړی پخپل ښار کي د شپي له طرفه دمغازوڅخه او دورځي لخواه دکورو څخه ډیر غلاوی کولي کوم وخت چه د محل خلک ددغه غله د غلاوو څخه ډیر پتنگ راغلل نو دوي سره را ټول او جرگه شول چه پاڅون وکړي اوداغل پیدا کړي. نودغه غله هم په دي پاڅون کي گډون وکړي او تر ټولومخکي همدغه غله گرمی اوتودی ناری یی وهلي چه داغل باید پیداشي او په سخته جزادي محکوم شي.

داداری فساد اداره وایی چه په فساد اخته ککړو لوړپوړو چارواکود سلگونو دوسیو قضیي یی لوی څارنوالی ته استولي دي چه باید ډیر ژر څیړني او پلټني پری پیل کړی. ولي څارنوالي بیا وایی چه مونږ ته تراوسه پوری دغه دوسیو نه دي رارسیدلي. د افغانستان څخه په میلیاردونه ډالربهرته ولیردول شول او یا دننه په هیوادکي حیف او میل نوش شول ولي تراوسه پوری هیڅوک ونه نیول شوه او نه هم دکوم غټ چارواکي دوسیو ترمحکمي پوری رسیدلي ده.ددي علت دادی چه څوک څوک محاکمه کړی؟

ددی ناوړي مریضي او کرغیږن عمل د حل لاري چاري شته. ولي هیڅوک عمل نه پری کوي. که چیری زمونږ په خپل اسلامی هیواد افغانستان کي چه ټول خلک یی شکر مسلمانان دي او د شرعی قانون پر ستنوباندی ولاړدی، نو بیا ولی دا انگیزه دومره پر مخ ولاړه چه ددریدو توان یی د هیچا سره نشته. دا وطن په دیرش کلني جگړو کي داسی خپلی شوی دی چه تر یوه میلیونه زیات یی وگړو یی خپل ژوند او کورنی له لاسه ور کړی دي او په سلوکی ۸۰٪ سلنه دمرگ او ژوند په منځ کي شپي او ورځی تیروي او اته ملیونه وگړي یی د جگړو او ناکراریو له امله مهاجردی او په بهرکی دي. نوبیا ولي زمونږ دغه ډیلا راونیکه تاریخي ټاټوبي نن تر بل هر وخت خوار او فقیردی.

ځینی خلک نیوکي اوراندیزونه لری چه مونږ لیکوالان یواځي د فساد اودرغلي گرمی خبری کوومگر د حل لاره یی نلرو چه څرنگه دا کرغیږنه ناولي کراسته د افغانستان د دولتی اداروڅخه راټوله شي او دیوی پاکي اسلامی او انسانی ټولني لپاره د خلکو د خدمتگار او زړه سوانده چارواکي او مامورین په دولتی ادارو کي په دندو وگومارل شي.

د دی ناوړي او کرغیږني مریضي د درملني لپاره لاري او چاري شته او هغه و هر چاته معلومي او څرگندي دي. زه یو څو ښکاره او برنده نسخي وړاندی کوم چه زما په نظر دغه کرغیږن مرض د خلاصون او وتلوچارو ته دحل لار پیدا کوي او هغه داده:

وړاندیزونه!

۱: لمړی باید اولسمشر نه یواځي په خوله ډیری خبری وگړي بلکه په جدی او عملي توگه قانوني گام هم ور سره واخلی او عملی کړنه پیل کړی. اولسمشر باید د خپل قانوني واک څخه گټه واخلی اوهر هغه چارواکي چه په دغه تور عمل تورن او ککړوي جزا ور کړی او د خپلو مربوطو ادارو لخواه هر اړخیزه څیړه نیز، عملي او جدي گامونه پورته کړی. که چیری کوم چارواکي یر، متهم او ملامت وگنل شي، نو پرته له دي چه هغه څوک دی او په کوم گوند او ډلي

پوري اړه لری دقانون منگولو ته دی وسپارل شي. او دخپل عمل جزا دی د هیوادجزيای قانون له مخي وويني ترڅونورچارواکي دنوموړی تورن ددغه عمل څخه دپند او عبرت درس واخلي.

۲: دپوليس جنایي اداره، څارنوالي او محکمه باید په گډه سره ددغي ناوړی پدیدي دله منځه وړولپاره وجدانی، اخلاقی، قانوني او عملي طرحي او وړاندیزونه د متقابلې همکارۍ او ملاتړ تیا پر بنسټ داسي سره ترتیب او منظم کړي چه هریو په خپله اداره کي د تورن چارواکي پردوسیه د ناپیلتوب او بیغرضه مسؤل په توگه غوروکړي چه حقیقی بڼه او قانونی اړخ ولری. د دغه تورن چارواکي دوسیه باید پرته له دینه چه کومه دنده لری او هویت یی څه شي دی په پرله پسې توگه د جنایي اداری نه تر محکمې پوری ټول قانونی مراحل بشپړکړی او په ډاگه محکمه شي.

۳: د بهرنیومرستو د میلیاردونودالرو راکړه ورکړه باید د حساب او کتاب د مصرف او خرچ داسي یوه قاعده او سلسله منځه ته راشي چه دهردالری سنت دمصرف کچه هم افغانی اداری ته او هم بهرني اداری ته په ډاگه شي. د بیلگی په توگه:

څومره دالرد کوم هیواد له خواه بسپنه وشوله او په افغانستان کی دغه مرسته پر کومو دولتي اداروباندی وویشل شوی او لاسته راوړني یی څه شي دي. د هری افغانی د مصرف او خرچ لیستونه باید داسی ترتیب کړل شي چه لگول شوی پیسي دیوي مربوطی کمیتی لخواه په عینی توگه ولیدل شي او دلیکني او د تحریری اسنادو پربنسټ ژورغوراو څیرنیزه کتنه او پلټنه پروشي ترڅو دچا حق تر پښو لاندی نشي.

۴: د مرستندویو هیوادونو مرستي باید ددغه هیواد دچارواکو لخواه قانوني مرحلي پلي کړي. د دغو مرستو د ویش او تقسیم پر بسته باندی درغلکړي او فسادکړي څیري دواړي خواوی ولوکه بهرني او یا داخلي وي د سرغړونی په وخت کی رسوا او افشاشي ترڅو د هغو هیوادونو د خلکو د ماليي او تکس څخه اخیستل شوی مرسته په پوره ایمانداری سره د پاک وجدان، راستکاری او قانونی طرزالعمل له لاری دضرورت پرځای او ادرس باندی په افغانستان کي د مربوطی اداری لخواه مصرف شي. که د دی مرستی په درغلي کی بهرنیان لاس ولری باید تر پوره تحقیق وروسته بر ملا او رسواشي.

۵: د دولتي مامورینو د تنخواه او معاش کچه باید لږتر لږه یو څه لوړه شي اود دوي د کښته سطحي د ژوندون د لگښت او مصرف د سمون چاری بایدتر جدی غورلاندی ونیول شي. که چیری همدغه کارعملی شي نو په اداری چاروکي به د فساد کچه هم را کښته شي. ولی که بیا هم همدغه مامورین د فساد په تور کي رابنکيل شي نو قانونی چلند دي ور سره وشي. او د خپل عمل جزا دی ووينی.

۶: د فساد په وړاندی باید یوه پاکه تبلیغاتي مبارزه پکارواچول شي. درسنيو، تلویزیون، او دراديو له لاری داسي پروگرامونه مرتب او جوړ شي چه د پيښي حقیقی مطلب او انځورپکښي نغښتي وی. د دغو تبلیغاتو په هکله باید مبصرین او پروگرام جوړونکی د اداری فساد د ستونځو لاری چاری ولټوي او دفساد ضدفساد روحیه پیاوړی کړي. د موجود فساد علتونه او عوامل تشخیص کړی. د حکومتي چارواکو سره ناستي وکړی د دینی علما او ولسي خلکو سره مصاحبې ترسره کړي او په دی هکله ومعقولو او اصلاحی لوری ته د اولس پام ورواړوي. ترڅو اولس په خبر وي.

۷: د قراردادونو او تړونونولړی د هری مربوطی بهرني او داخلي ادارو دکار او عمل کړنلاره داسی پرنسیبي دسپلین ولری چه دهری پروژی دکیفیت او کمیت ټولي بیلگی یی پکښي څرگندي شي. یعنی د پروژی د شروع او ختم او لگښتي پانگه د مسلکی پوهانو او داجرائیوي بورد د مشرانو په مشوره ټول هغه قانونی پراوونه سرته ورسوی چي د پوښتني او گروپژنی په وخت کی دغه لایحه او تړون دارتیا ورتول نورمونه تکمیل او پوره کړی وي. او دخواب لری ته تیار وی.

۸: دافغانستان د بهرنیو چارووزارت د افغانستان د ټولو سفارتونو او سیاسی قونسلگروبو د کار د اجراتو د سمون چاری د اداری فساد ترشعارلاندی ترکلکي پاملرني لاندی ونیول شي. د پاسپورتونودویش او هویت په هکله هر اړخیزمالومات لاسته راوړل شي، او دسفارت د لگښت او مصرف پانگه ترجدی غوراوڅیرني لاندی ونیول شي.

د پانو شمیره: له 2 تر 3

هم دارنگه سفارت بايد د دوستو هیوادونو د مرستی د ټولو چارو په اړوند دهغه مربوط هیواد د مرستی د لگیدو او مصرف سندونه د مربوط ادارو سره شریک کړي کوم چه سفارت هلته موجودیت لری. ترڅو دوي قانع شی چه مرستی یی په افغانستان کي په شفاف او ښه تو گه سره لگیدلی دي.

دا هغه وړاندیزونه دی چه پلی کول یی ډیر آسانه کار دی. هر څوک چه رشوت اخلي هغه د اداری څخه لیری کیری او جیل ته استول کیری او څوک چه صادقانه کار کوی هغه دخلکو خدمتگار او خادم دي او په درنه ستر گه ورته کتل کیری.

که چیری دغه پورتنی وړاندیزونه عملي ښه پیدا نکړي او هیڅوک د خپل ناوړه عمل جزا ونه وینی نوپه ټینوخیرو باندی هیڅ شی لاسته نه راځي. اخلاقی او اداری فساد به روان وی، رشوت به اخیستل کیری، په میلیارډونه ډالربه بهرته روان وی، خلک به د لورزی او ناچاری نه مري. د کپیتالیزم او دیموکراسی ټین په نامه ټولنه به داداری فساد په زور خپل چرچی او میلی کوی اوافغان اولس به داسلام او مسلمانی په سپیڅلي نوم سره د زورورو او ظالمانو له لاسه ځوری، ترټل کیری، وهل کیری او سخت ځپل کیری.

نورنو دافغان اولس دنده ده چه د دغو ناخوالو، بدبختیو، او بی غوریوتوان او زغم لری او که نه او همدارنگه په فسادکي ښکیل چارواکي نور هم خپل کرغیرن ناروا عمل ته لا نورهم ادامه ورکوی او که د خپل اولس د حساب او کتاب دعدالت ومنگولو ته ځان سپاری؟

او که دا ټولي چاری سرته ونه رسیږي نو همهغه پخواني دغله خبره ده چه اولسمشر به هم ناری وهی چه فساد شته، فسادگر چارواکي هم دغه ناری وهی چه فساد شته، څارنوالان او قاضیان به هم وایی چه فساد دی، مونږ او تاسی او ټول خلک به هم دا وایو چه فساد شته. ولی دغه ډول او سُرناوی به ترکومه وخته زمونږ غورونه را کانه کړي.

هیله ده چه اولسمشر دلس کلني دوری دخپل وروستني کال دواک دمرزی ستني د اداری فساد پر دغه ناوړه عمل باندی داسی تطبیق کړی چه د تاریخ په اوږدوکی د خپل اولس لپاره یو تاریخي نیک نوم ولری او دغه کارده د کوروداني په نامه یاد شي.

گرانوافغانانو: افغانستان زمونږ او ستاسو گډکور دی. د دي رنځیدلي هیواد نیک نامی او بد نامي هم زمونږ دي. نورنو په تاسو پوری اړه لری چه خپل گران آزاد، مستقل او ښکلي افغانستان غواړی او یا غواړي تل دبل او پردو طرفته خپل کچکول ونیسي او خیرات و غواړی او هغه خیرات بیا څوک د فساد او چور په ښه حیف او میل کړي.

د بريالیتوب په هیله!